

Referat fra dialogmøde den 2. december 2021 om bevarelse af naturværdierne i Vejstrup Ådal.

Dialogmødet blev afholdt i forlængelse af, at Danmarks Naturfredningsforening, Svendborg er kommet med forslag om fredning af Vejstrup Ådal nedstrøms Nyborgvej, og at Danmarks Naturfredningsforening, Svendborg har anmodet Svendborg Kommune om at være medrejsere af fredningsforslaget. Alle lodsejere var inviteret.

I mødet deltog

Som lodsejer:

Anders Halberg

Eigil Pers

Eline Braasch

Arne W. Petersen

Dorthe Caspersen

Claus Caspersen

Per Møller Hansen

Heine W. Rasmussen

Lise Hansen

Poul E. Rosager

Peter Bech Petersen

Niels Jørgen Halberg

Simon Krogh-Nielsen (Pionererne)

Per H. (Pionererne)

Repræsentanter fra Danmarks Naturfredningsforening, Svendborg (DN-S):

René Chetronoch

Bert Wiklund

Ella Maria Bisschop-Larsen

Medlemmer af kommunens Miljø- og Naturudvalg:

Bruno Hansen (F)

Henrik Nielsen (C)

Karl Magnus Bidstrup (A)

Birger Jensen (V)

Jesper Kiel (Ø)

Jens Munk (løsgænger)

Fra administrationen:

Marianne Wedderkopp, Teknisk chef

Birgitte Frederiksen, afdelingsleder Natur og Miljø

Dorit Fruergaard, biolog Natur og Miljø

Liselotte Kæmpe, sekretær Byg, Natur og Miljø (ref.)

Efter ønske fra lodsejere var programmet ændret til.

Program

- 18.30: Velkomst v/ formand for Miljø- og Naturudvalget Bruno Hansen, Svendborg Kommune.
- 18.35: René Lund Chetronoch, formand for Danmarks Naturfredningsforening Svendborg præsenterer DN's forslag til fredning i Vejstrup Ådal.
- 19.00: Proceduren i en fredningssag v/ biolog Dorit Fruergaard, Svendborg Kommune.
- 19.25: Pause.
- 19.35: Lodsejerne har ordet.
- 20.00: Fælles drøftelse.
- 20.25: Opsamling og afslutning.

Velkomst

Bruno Hansen bød velkommen og glædede sig over den store tilslutning til mødet om naturen i Vejstrup Ådal. En natur der på mange punkter er noget særligt og det takket være, at I har passet godt på værdierne. Bruno Hansen fortalte, at mødet er kommet i stand på baggrund af, at Danmarks Naturfredningsforening i Svendborg er kommet med et forslag til fredning af ådalen og har spurgt Svendborg Kommune om at være medrejsere af en fredning.

Bruno Hansen fortalte, at byrådet har behandlet henvendelsen fra DN og har besluttet – og Bruno Hansen citerede byrådsbeslutningen: *'At Svendborg Kommune meddeler Danmarks Naturfredningsforening, Svendborg lokalkomite, at Svendborg Kommune på det foreliggende grundlag er interesseret i at være medrejsere af fredningssagen, såfremt en forudgående dialog med lodsejerne med kommunen som initiativtager viser, at der er overvejende positiv interesse for fredningen blandt lodsejerne. Når det endelige fredningsforslag foreligger, tager Byrådet endelig stilling til, om kommunen ønsker at være medrejsere af fredningssagen. Samt, at formanden for Miljø- og Naturudvalget bemyndiges til at kunne nedlægge et foreløbigt forbud mod indgreb, som strider mod intentionerne i fredningen'*. Byrådet har således på nuværende tidspunkt ikke taget beslutning om at være medrejsere af en fredningssag.

Bruno Hansen anerkendte, at en fredning kan få betydning for, hvordan man kan bruge jorden fremover og forstod den bekymring, der kommer til udtryk i det kommuniké, som lodsejerne sammen har fremsendt til kommunen. Bruno Hansen sagde, at vi kalder mødet for et dialogmøde, fordi vi gerne vil give DN mulighed for at fortælle om deres tanker – og høre jeres. Bruno Hansen håbede på et godt møde, hvor der bliver lyttet til hinanden og hvor forslaget om en fredning kan blive snakket godt igennem. Bruno Hansen håbede også på, at mødet kan blive starten på et godt samarbejde om at bevare naturværdierne i Vejstrup Ådal.

DN's oplæg om en fredning v/ René Lund Chetronoch og Bert Wiklund

Bert Wiklund indledte med at beskrive ådalens naturværdier gennem en række billeder af vandløbet, gamle træer, dødt ved med svampe, blomster og dyr, herunder hasselmus og sort eger. Bert Wiklund sammenlignede med urskove i andre dele af verdenen, som han har fotograferet som professionel fotograf.

René Chetronoch gav herefter et historisk tilbageblik på ådalen, hvor der også tidligere har været tanker om at frede ådalen, og han uddybede de nuværende værdier. René Chetronoch beskrev den nuværende beskyttelse af naturværdierne i form af naturbeskyttelseslovens §3 (enge, moser og overdrev) og åbeskyttelseslinjen samt truslerne, som DN-S ser dem. Herefter gennemgik René Chetronoch DN-S's foreløbige forslag til en fredning samt overslag over omkostningerne. Oplægget er vedlagt som bilag.

Ejeren af nyplantede grantræer, Claus Caspersen gjorde opmærksom på, at der er tale om forskellige træarter, der er plantet for at tilgodese biodiversiteten f.eks. det sorte eger. Det er ikke juletræer.

Oplæg om processen i en fredningssag v/ Dorit Fruergaard

Dorit Fruergaard indledte med at vise eksempler på arealfredninger i Svendborg Kommune. Herefter fortalte Dorit Fruergaard om forløbet i en fredningssag med fokus på, hvordan man som lodsejer kan få indflydelse. Fredningssager kan rejses af Miljøministeren (Miljøstyrelsen), Kommunalbestyrelsen og Danmarks Naturfredningsforening – hver for sig eller sammen. Fredninger gennemføres herefter i særlige nævn: Fredningsnævn og Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Naturbeskyttelsesloven foreskriver, hvordan lodsejere skal inddrages i en fredningssag efter at fredningsnævnet har offentliggjort sagen. Der er ingen regler for inddragelse før, men en opfordring fra Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg til en tidlig inddragelse af potentielt berørte lodsejere – altså forud for at sagen rejses. Dorit Fruergaard viste en tidslinje for, hvordan den indledende proces kan forløbe og for processen i Fredningsnævnet. Afslutningsvist fortalte Dorit Fruergaard om ejernes mulighed for at få økonomisk compensation i forbindelse med en fredning og om en frednings retsvirkning. Oplægget er vedlagt som bilag.

I forbindelse med Dorit Fruergaards oplæg nævnte Arne W. Petersen, at Fredningsnævnet og Miljø- og Fødevarerklagenævnet ikke er folkevalgte, og at hverken kommunen eller borgerne kan gøre noget, hvilket ikke er demokratisk. Peter Bech Petersen havde en forventning om, at sagen kunne afgøres på mødet, idet politikerne var med. Birgitte Kring Frederiksen fortalte, at politikerne ikke kan træffe beslutninger i mødet. De vil tage input med herfra til byrådet. Arne W. Petersen præciserede, at DN kan rejse sagen alene. Ella Maria Bisschop-Larsen nævnte, at fredninger har mange forskellige forløb. Fredningen ved Lundeborg kom f.eks. i stand i et samarbejde mellem lodsejerne og DN mod kommunen. Arne W. Petersen spurgte, om kommunen kommer ud og holder opsyn. Birgitte Kring Frederiksen svarede, at det kommer an på, hvad der er i den konkrete fredning.

Lodsejerne har ordet

En række lodsejere tog ordet og fortalte om deres syn på ådalen og en eventuel fredning.

Anders Halberg

Det er en naturperle, som vi har med at gøre - som vi bor midt i, som vi nyder i fulde drag, og som vi hver især værner om. Og det er der mange der gør, spejdere, skolen. Havørredforening fortæller, at der er mange havørreder i år. Vi elsker den her natur, som vi færdes i. Vi brænder for at bevare den. Vi har skovloven, naturbeskyttelsesloven, åbeskyttelseslinjen. Vi arbejder sammen med kommunen bl.a. skulle der fælles asketræer, der var til fare for trafikken. Det blev aftalt med Peter Møller (fra Trafik og Infrastruktur). Vi er en del af samfundet, og vi værner sammen om det her. Vi sørger for at naturen har det godt. Vi har hver vores fortælling om ådalen. 1956: Min far var med til at bygge spejderhytten sammen med Gogge (*spejderleder Georg Hansen, red.*). Jeg var med til at plante skov sammen med Gogge i starten af 1990'erne. Øhavsstien blev etableret i 2005. Området er åbent for offentligheden. Vi vil gerne dele med andre. MTB spor og hundeskov er ikke lige det, vi ønsker. Vi vil gerne, at kommunen er med til at opretholde orden med færdsel, så vi ikke skal være de sure lodsejere, men vi gør det kun for at passe på naturen. Vi vil gerne placere Vejstrupgaard i lokalområdet på en moderne måde. Skovbegravelsespladsen – Ådalen er nærmest en hel domkirke. Det vil vi gerne dele med andre.

Vi har sendt et kommuniké rundt, som vi er tolv lodsejere bag. Vi håber, at jer der vurderer det her, vil tænke over det. Vi har også snakket med journalister. Artikel i avisen i dag for at kommunikere det igennem. Hvad er det vi har gjort forkert? Ja vi forstår på dig René, at vi ikke har gjort noget forkert. Vi vil gerne være med til at passe på ådalen og øge biodiversiteten. Vi vil gerne lave et å-laug. Vi kunne måske lave en aftale om urørt skov i dele af ådalen. Vi vil gerne lære noget fagligt, så vi kan passe endnu bedre på området.

Vi er ikke glade for en fredning. En fredning vil kunne tage engagementet fra os. Vi har gennem generationer passet og plejet området. Og vil gerne dele med andre f.eks. Øhavsstien.

Claus Caspersen

Dorthe og jeg er frugtavlere. Vi har stået lidt for skud indimellem. Det er ikke juletræer, vi har plantet, men nogle vedvarende træer, det står ved hegn plantet sammen med HedeDanmark. Mine bedsteforældre stod bag frugtplantagen. Nu er det en moderne plantage, der høster 150 tons pærer om året. Vi har bevidst valgt sorten Clara Friis, der har tidligt høsttidspunkt, der passer godt på arealet. Vi sprøjter meget lidt. Der er græsplæner imellem med højt græs for at undgå gift. Vi følger naturligvis loven. Vi er med i ekstra kontrol gennem Global G.A.P. Vi har 5 bistader. GASA Nord Grønt køber alt frugten, der kan ikke måles pesticidrester. Skolen og børnehaver bruger området. Vi har 5.-6. klasser på overnatning, og de får undervisning i naturfag. Min mormor solgte arealet til spejderne. Vandtanglopper kan leve der, normalt kun i vand så rent som drikkevand. Mange ørreder. Vi er ikke for en

fredning. Hvis vi bliver pålagt en fredning, hvad sker der så? Hvis vi ikke må plante frugttræer igen, det vil være det værste, der kan ske for os. Restejendommen vil være for lille til, at vi kan drive frugtplantagen videre. Vi har en moderne produktion og har investeret rigtig meget i det (plantagen, lagerhal, kølerum). Det er det vi lever af, vi er stolte af det, det er vores identitet.

Arne W. Petersen

Vi gør nogle ting for at holde området. Et stort smukt egetræ der væltede, (nede ved Kirsten), der boede en odderunge. Jeg brugte min rendegraver for at flytte det træ, det kostede økonomisk og tid. Men der kom igen passage i åen. Hvorfor var det ikke kommunen, der fjernede træet? Det vi har gjort, også udenfor ådalen, gør at der f.eks. nu er sorte eger og skovhornugle. Har bl.a. plantet hasselplantage. Nogle år hvor der ikke er hasselnødder, så dør musene, så sulter musvågen. Da jeg overtog stedet, var der stævningskov. Skovhugger kultur med 30 års cyklus skaber mulighed for sjældne arter. Her er ægbladet fliglæbe. Som Anders sagde, hjælp os med at blive dygtigere i stedet for at tage myndigheden og engagementet fra os. Giv os ansvar, det adler os. I ville holde Øhavsstien åben ned til havet, det har I ikke gjort, heller ikke fjernet brombærkrat, så der er passage.

Peter B. Petersen

God gennemgang René. Hvor var I henne med hensyn til vindmøller på Broholm, der er også et å-løb. Hvor er DN med hensyn til solcellefarme i Tved? Vejstrup Ådal bliver passet. Det er ikke nødvendigt at frede den.

René Chetronoch svarede, at DN er imod vindmøllerne på Broholm. DN har ingen indsigelse mod solcellerne ved Tved, de kan skabes sammen med øgning af biodiversitet.

Simon Krogh-Nielsen

Spejderne Pionererne – Vi er en af Danmarks ældste spejdergrupper siden 1908, en gammel lektor fra Skårup Seminar, der begyndte det. Den første hytte brændte, nu er det en anden, der står der. Har selv været spejder siden 1986. Vi er 60 medlemmer i Pionererne. Mange af spejderne er fra oplandet. Vi har været med til at plante skov siden 1992, hvor vi købte jordstykket. Vi lever i pagt med naturen. Skolerne har brugt området dagligt især i under Corona. Børnehaven kommer der. Ja der er et par ungdomsfester i ny og næ, som vi skynder os at rydde op efter. Ved en fredning: Vi frygter f.eks., hvad sker der, når vi er nødt til at bygge en ny hytte. Den nuværende er ved at blive spist af borebiller. Vi har toilet ved vejen. Vi har fået tilladelse til at lave et madpakkehus - som i Egebjerg Bakker. Skal det indstilles, hvis der kommer fredning? Bålhytte og shelters bruges rigtig meget. Vi vil rigtig gerne bakke op om et å-laug.

Fælles drøftelse

Jens Munk: Jeg har stor respekt for lodsejernes arbejde i ådalen. Men hvad hvis der kommer en ny ejer, som vil gøre, som det passer ham? Kan et å-laug sikre bevarelsen – kan en forening være et alternativ til en fredning?

Bert Wiklund: Der er i dag ingen forhindring for at hele skoven kan fældes, og at der bliver plantet f.eks. grantræer. Det tror jeg ingen af jer kunne finde på. Men hvordan ser det ud om 50 år?

Ella Maria Bisschop-Larsen: DN ønsker at frede ådalen for at sikre den for fremtiden – når vi ikke er her mere. Der er mange lodsejere og dermed større risiko for, at der kommer en ny ejer, som gør noget andet. Skovbegravelsespladsen, den sikres via tinglysning ligesom en fredning. Fredningsinstrumentet er med til at sikre, at det fantastiske område bliver bevaret. Det er bestemt ikke en kritik af det, I har gjort. En forening/et å-laug kan ændre deres regler i vedtægterne, og vil derfor ikke give samme beskyttelse som en fredning. Der er ikke noget, som giver samme beskyttelse som en fredning.

Arne W. Petersen: Vi vil gerne have en demokratisk institution, det er DN ikke. Lige nu kører det fint, hvorfor lave det om?

Peter B. Petersen: Der har altid være mange lodsejere i ådalen. Den har været her i 17.000 år. Det var bedre I fik ryddet op i solceller og vindmøller.

Marianne Wedderkopp: I har fortalt, hvad der i den grad bekymrer jer. Hvad har vi ikke tænkt på? Er der noget I mangler svar på?

Arne W. Petersen: En fredning gør indgreb i ejendomsretten. Jeg påtænker at sælge min ejendom, men det er svært med den usikkerhed, som denne sag giver. Hvem skal kompensere for det prisfald, jeg kan forvente på grund af denne usikkerhed? Skal jeg vente i tre år på en afgørelse? Jeg har talt med en mægler, der siger værdien falder ved fredning.

Ella Maria Bisschop-Larsen: Vores erfaring er, at huspriserne stiger i forbindelse med en fredning. Men du skal tale med en mægler. Ella Maria Bisschop-Larsen anbefalede at tale med lodsejerne i Gl. Hesselager (Lundeborg) fredningen f.eks. Hesselager Gård og høre om den proces, som de var igennem i 2010. Jeg vil gerne formidle kontakten.

Claus Caspersen: I siger, at det ikke griber ind i dyrkningen, men det gør det da i høj grad hos mig.

Birgitte Kring Frederiksen: DN er kommet med et forslag. Det er ikke nødvendigvis sådan, det endelige forslag skal være. Det er nu, at I kan få indflydelse. DN har ikke forholdt sig til skovbegravelsesplads. En skovbegravelsesplads er ikke nødvendigvis uforenelig med en fredning.

Arne W. Petersen: Kan I tage en runde hos hver enkelt, inden I går videre, så I ved, hvad vi gerne vil?

Marianne Wedderkopp: Det er derfor vi er her i aften. For at høre jer.

Jesper Kiel: Hvis kommunen går ind i det her, skal vi have en proces, hvor vi finder muligheder sammen med jer og prøver at nærme os hinanden. Man kan måske skrive en hel del ind i fredningssagen på forhånd. Hvis kommunen er med, har vi den mulighed.

René Chetronoch: Dette er netop vores spæde forslag. Vi har taget fejl f.eks. med juletræer. Nu er vi blevet klogere, det er det, det handler om. Hvordan kan det blive, så området kan bevares i et 200-300-årigt perspektiv. Fredninger er meget forskellige og tilpasses de forskellige lodsejere og områder. Dette forslag er ikke det endelige.

Peter Beck Petersen: Hvornår beslutter politikerne noget?

Bruno Hansen: Byrådet har ikke taget endelig stilling til, om kommunen ønsker at være medrejser af fredningssagen. Det sker først, når vi har drøftet alle muligheder med jer. Der er taget beslutning om, at formanden for Miljø- og Naturudvalget er bemyndiget til at kunne nedlægge et foreløbigt forbud mod indgreb som strider mod intentionerne i fredningen.

Marianne Wedderkopp: Vi står i et skift lige nu. Den nye kommunalbestyrelse skal sættes ind i sagen, jeres kommuniké/skriv tager vi med (*ved årsskiftet ændrer byrådet navn til kommunalbestyrelsen, red.*). Administrationen hjælper med at klæde den nye kommunalbestyrelse på med alt det materiale, vi kan samle sammen og ser hvilke veje vi kan gå. Vi skal også ud til hver enkelt af jer og på en fælles besigtigelse med det nye udvalg. Det bliver ikke før i foråret. Det Bruno nævner om foreløbigt forbud er, hvis nu nogen ville gå ud at øve vold mod området. Det tror vi ikke, at I kunne finde på. Men hvis en af jer sælger til en tredje part, som kunne finde på det.

Simon Krogh-Nielsen: Vi har fået en byggetilladelse. Hvad sker der i forhold til den?

Jesper Kiel: Den tilladelse har I fået og den kan udnyttes. Det samme gælder skovbegravelsespladsen.

Arne W. Petersen: Jeg skal sætte til salg igen til februar. Hvor står jeg?

Marianne Wedderkopp: Vi kontakter dig.

Ella Maria Bisschop-Larsen: DN, Svendborg har sendt forslaget ind til DN's hovedbestyrelse, der tager beslutningen om, hvilke sager DN vil rejse overfor Fredningsnævnet. Der kan kun sendes forslag ind én gang om året, og det er inden december.

Anders Halberg: Har vi ikke lige fået at vide at det ikke er besluttet?

Birgitte Kring Frederiksen: Kommunen har ikke taget nogen beslutning om at være med i en rejsningssag. Hvis det bliver et ja, så kan kommunen kvalificere fredningsforslaget sammen med jer.

Jens Munk: Sender I (DN) forslaget ind sammen med en besked om, hvorvidt der er opbakning eller ej?

Ella Maria Bisschop-Larsen: Nej for vi er så tidligt i processen, at vi slet ikke er nået dertil endnu.

Anders Halberg: 100% af lodsejerne er imod, som I kan læse i kommunikéet.

Birgitte Kring Frederiksen: Kommunen har ikke taget beslutning om at være medrejsere.

Marianne Wedderkopp: Da vi hører om det her fredningsforslag, så siger vi, det skal vi godt nok have snakket med jer om. Det er derfor vi har det her dialogmøde. Vi vil tale med lodsejerne og vi samler sammen på jeres holdninger til politikerne, før de tager beslutning om, hvad næste step i processen er.

Arne W. Petersen: I har lovet at komme rundt og snakke med hver enkelt.

Birgitte Kring Frederiksen: Det gør vi.

Bruno Hansen: Det er vores interesse som politikere at have dialogen med jer.

Birgitte Kring Frederiksen: Vi ønsker, at I lodsejere skal have størst muligt indflydelse.

Opsamling og afslutning

Marianne Wedderkopp samlede hovedpunkterne fra mødet.

Intentionen med mødet i aften, var at få snakket med jer. Der er naturligvis store venerationer og følelser i spil. I har været her i området igennem generationer og har passet på området. Det vil kommunen og DN gerne være med til at understøtte. Det betyder noget, der hvor man har sine rødder. Det skal I ikke være i tvivl om, at vi hører på. I skal have tak for jeres bidrag i aften og for jeres kommuniké. Det at I har sat jer ned samlet og udarbejdet det, det betyder noget. Vi har lovet jer, at vi fortsætter dialogen. At vi kommer ud og tager en snak med jer hver især og kommer på en fælles besigtigelse. Vi taler med dig Arne om din situation med henblik på et salg.

Vi sender referat af mødet og oplæggene til jer. Og ring eller skriv gerne til os – I har Liselotte Kæmpes mailadresse.

Bruno Hansen: Tak for et rigtig godt møde. I lægger følelser i det her, og det har vi mærket. Vi vil besøge jer igen. Tak for i aften.